

Sosiaalihuollon asiakasasiakirjojen standardointi

Tikesos-hanke
Kuopion yliopisto
Jari Savolainen

Materiaali jakelua varten.

(*) Merkinnällä varustettuja dioja ei ajanpuutteen vuoksi välttämättä käsitellä itse esityksessä.

Esityksen tavoite (*)

Esityksen tavoitteena on luoda yleiskuva sosiaalihuollon asiakasasiakirjojen standardoinnista, niin sosiaalihuollon substanssin kuin sosiaalihuollon tietojärjestelmien kannalta. Standardointikysymystä lähestytään iteratiivisen prosessikuvauksen keinoin ja esityksessä nojaututaan Tikesos-hankkeessa tuotettavaan *Sosiaalihuollon teknisen asiakirjastandardin implementoituun suunnitelmaan* sekä Tikesos-hankkeen johtoryhmän linjauksiin sosiaalihuollon teknisestä asiakirjastandardista.

Tikesos-johdoryhmän linjaus (*)

- Rakenteistettaville asiakirjoille määritellään XML-rakenne, joka perustuu sosiaalihuollon asiakirjoille tehtyihin sisällöllisiin ja rakenteellisiin määrityksiin. Määrittelytyö aloitetaan heti, kun implementointisuunnitelma on valmistunut, hankkeessa on tuotettu riittävästi vaatimusmäärittelyjä sekä asiakirjojen rakennetta kuvaavia määrityksiä ja asiakirjojen käsitteellinen sisältö on kuvattu riittävällä tasolla. Standardin kehittämisen ja ylläpidon vastuista on myös syytä aloittaa keskustelu.
- PDF/A -standardia hyödynnetään sosiaalihuollon asiakasasiakirjojen arkistoinnissa niiden asiakirjojen osalta, joita ei nähdä tarpeelliseksi rakenteistaa sisältönsä osalta. Tällaisia asiakirjoja voivat olla esimerkiksi asiakkaan toimittamat hakemusten liitteet. Standardia voidaan lisäksi käyttää asiakirjojen tallennusmuotona luovutettaessa tietoja sosiaalihuollon ulkopuolelle.
- Sosiaalihuollon asiakasasiakirjoihin liitettävien metatietojen osalta hankkeessa käynnistetään yhteistyö sähköisen potilaskertomuksen ja KANTA-arkiston metatietomäärittelyistä vastaavien toimijoiden sekä julkishallinnon metatietosuosituksia ja -standardeja laativien tahojen kanssa. Yhteistyön tavoitteeksi tulee asettaa sellaiset metatietomääritykset, jotka ovat keskeisiltä osiltaan yhtenevät sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä yhteensopivat julkishallinnon yleisten suositusten kanssa.
- Mikäli sosiaalihuollon arkistointiratkaisussa päädytään hyödyntämään KANTA-palveluja, terveydenhuollossa käytettävää viestinvälityskehystä ja tiedonsiirtoprotokollaa käytetään myös sosiaalihuollon asiakirjojen siirtämiseen.

Esityksen lähdemateriaalia (*)

- Tikesos-hanke: Sosiaalihuollon teknisen asiakirjastandardin implementointisuunnitelma. Versio 0.9. 2008. (työversio)
- Sosiaali- ja terveysministeriö: Sosiaalialan tietoteknologiahanke, Hankesuunnitelma 2008–2011. Johtoryhmän hyväksymä 1.10.2007. <http://www.sosiaaliportti.fi/File/bce08042-8135-4747-9ea9-3166be495e61/Tikesos+hankesuunnitelma+2008-2011.doc> (5.5.2008).
- Tikesos-hanke: Asiakirjastandardin implementointisuunnitelman taustaselvitys. Versio 1.0. 2008. <http://www.sosiaaliportti.fi/File/55ca8d6b-611c-4d0e-8ab1-e15376afa502/standardiimplementointi.pdf> (5.5.2008)

Käsitteitä (*)

- *Asiakirjamääritykset* sisältävät asiakirjojen tyyppien (esim. hakemus, päätös) määritykset, palvelukohtaiset (esim. päivähoito, toimeentulotuki) sisältömääritykset, asiakirjojen yleisen rakenteen sekä ydintiedot. Laaditaan sosiaalihuollon asiantuntijoiden toimesta, eivätkä ne ota kantaa tekniseen toteutukseen. Asiakirjamääritykset sisältävät rajauksen rakenteisten ja rakenteistattomien asiakirjatyyppeiden välillä, ja niiden määrittelyssä on mahdollista ennakoita teknisiä vaatimuksia.
- *Metatietomääritykset* sisältävät sosiaalihuollon tarpeista nousevat metatietovaatimukset liittyen asiakirjoihin eivätkä ota suoraan kantaa tekniseen toteutukseen. Johtoryhmän päätöksen perusteella metatietomäärityksiä kehitetään yhteistyössä KANTA-arkistoa kehittävien sekä julkishallinnon metatietosuosituksia ja standardeja laativien tahojen kanssa.
- *Viestinvälitysmääritykset* vastaavat sosiaalihuollon sähköisten asiakasasiakirjojen tiedonsiirtotarpeisiin liittyen muun muassa arkistointiin.
- *Asiakirjojen määrittelyohjeistus* on tarkoitettu etenkin sosiaalihuollon sisällölliseen asiakirjamäärittelytyöhön. Se tukee osaltaan asiakirjamääritysten tuottamista ja muuntamista tekniseen muotoon, ja ohjeistusta kehitetään myös liittyen sosiaalihuollon tietomallin ja tietoarkkitehtuurin hyödyntämiseksi asiakirjamäärityksissä.

Käsitteitä (*)

- *Asiakirjojen tekninen määrittelyohjeistus* sisältää suunnittelupäätökset siitä, miten asiakirjamääritykset muunnetaan XML-rakenteeksi. Teknisessä ohjeistuksessa määritellään sosiaalihuollon tietomallin ja asiakirjamääritysten tekninen esitystapa XML Schema -kaaviokielellä.
- *Tekniset asiakirjamääritykset* tuotetaan asiakirjamääritysten pohjalta soveltaen asiakirjojen teknistä määrittelyohjeistusta. Tekniset asiakirjamääritykset sisältävät myös mahdolliset määritysten soveltamisoppaat. Rakenteistamattomien asiakirjojen osalta on määriteltävä mm. konversiot PDF/A -muotoon.
- *Tekniset metatietomääritykset* toteuttavat metatietomääritykset tekniikan tasolla. Riippuen metatietomääritysten painotuksista ja käyttökohteista hyödynnetään olemassa olevia malleja ja standardeja, kuten Kanta-arkiston metatietojen esittämistä HL7-standardien avulla.

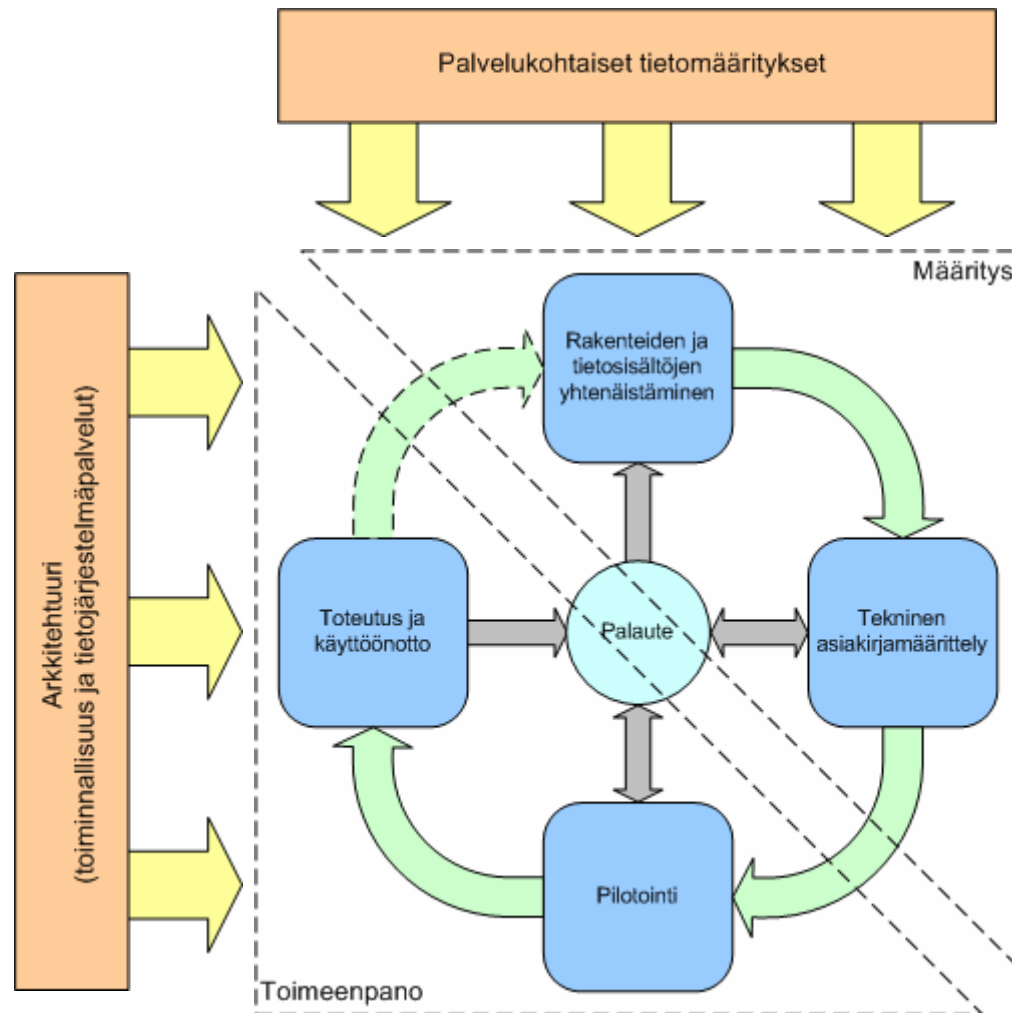

Standardoinnin tavoitteita

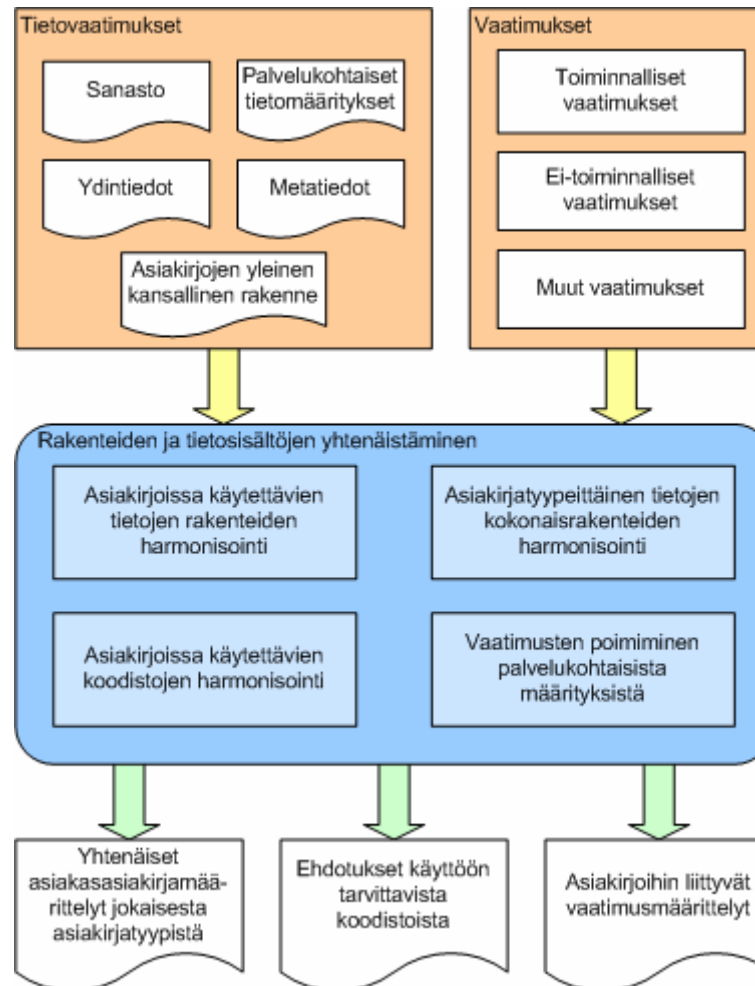
- Asiakasta koskevat tiedot kerätään samansisältöisinä palvelun antajasta riippumatta.
- Järjestelmien tuottamien dokumenttien ja tietorakenteiden yhtenäinen määrittely.
- Paikallisten ja alueellisten sosiaalipalvelujen verkottaminen.
- “Everything should be made as simple as possible, but not simpler” --Albert Einstein

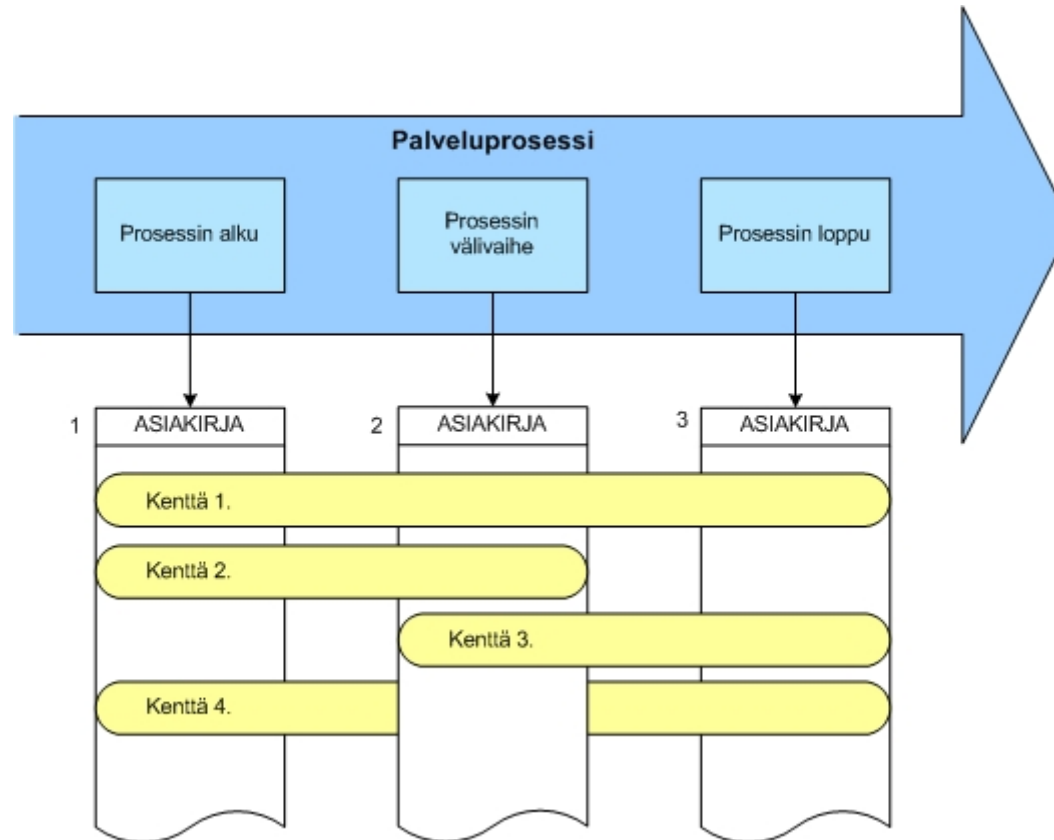
Määrittelyn ja toimeenpanon vaiheet

Yhtenäistämisen prosessin kuvaus

Yhtenäistämisen perusperiaatteita

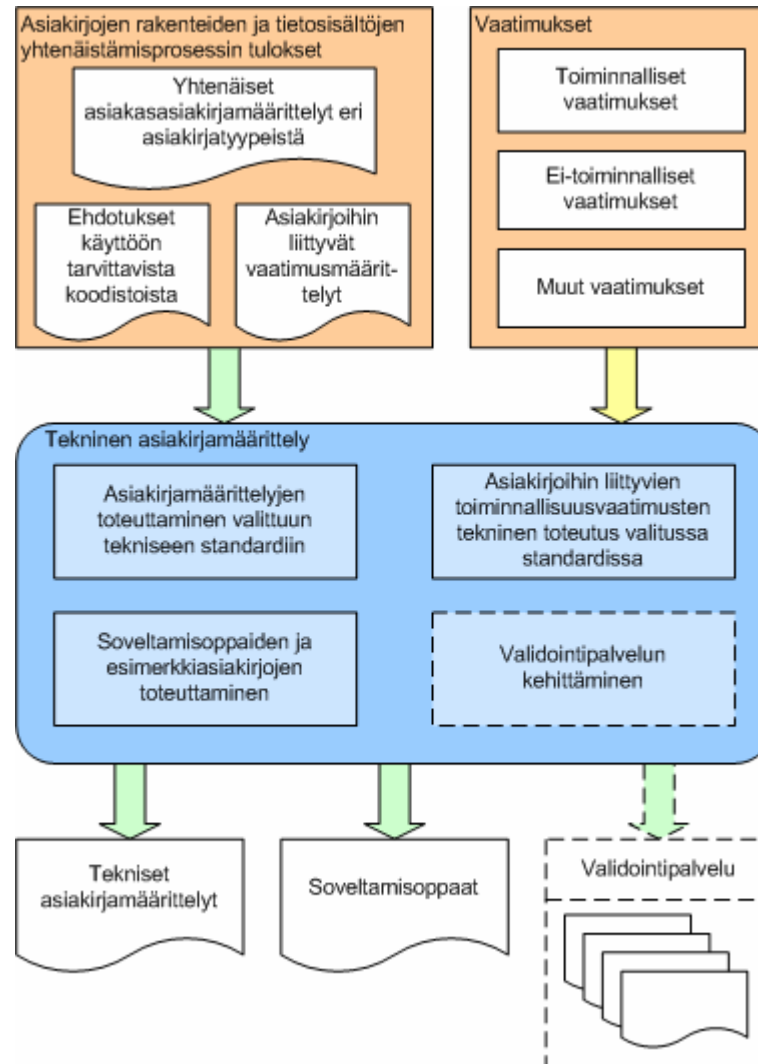

Keskeisiä toimenpiteitä (*)

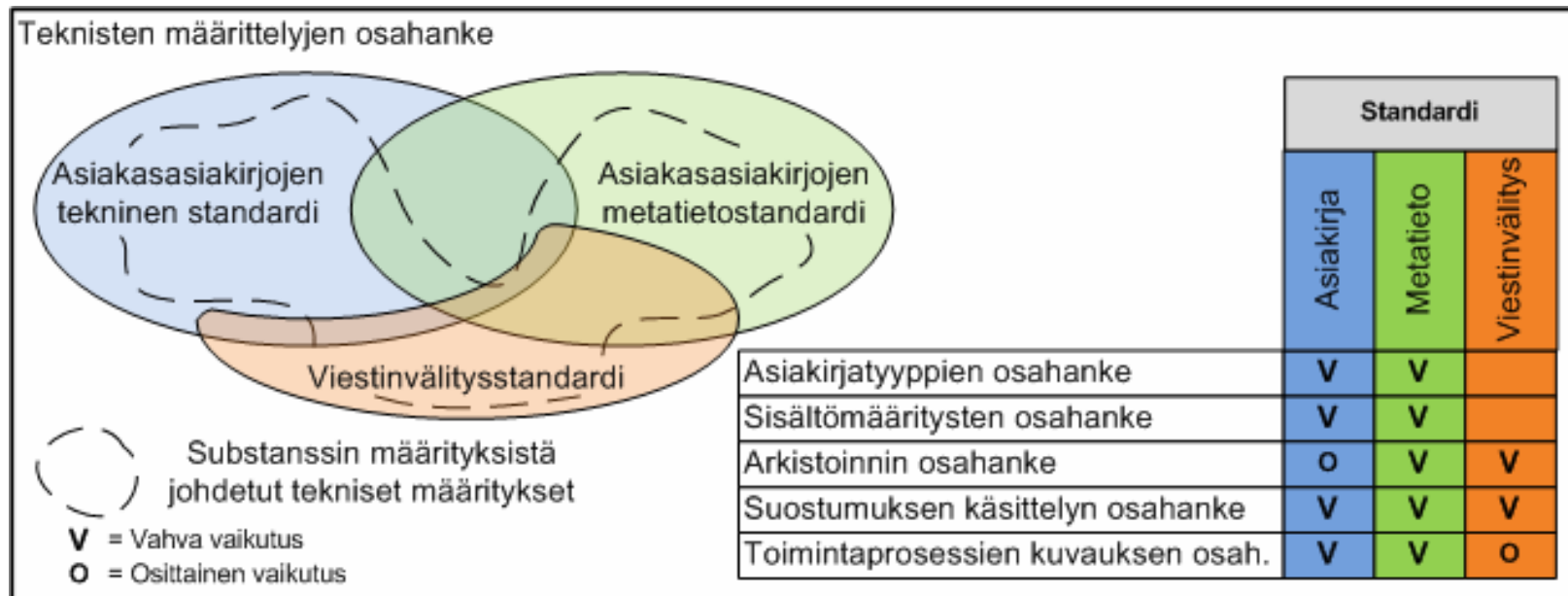
- asiakirjatyypikohtaisten tietojen yhtenäistäminen ja tarkka määrittely
- asiakirjatyypien luokittelu ja erityyppisten asiakirjojen sekä eri tietoelementtien rakenteisuusasteen sekä näyttövaatimusten tarkentaminen
- palvelukohtaisten asiakirjojen tietojen yhtenäistäminen ja niiden käsittelyvaiheiden kuvaaminen
- koodistojen kehittäminen, yhtenäistäminen ja hyödyntäminen sosiaalihuollon asiakirjoissa
- työntekijöiden, palvelun antajien ja toimipisteiden yksilöintikäytäntöjen tarkentaminen ja yhdenmukaistaminen
- tiedonhakuun, arkistointiin ja siirtoon liittyvien toiminnallisten tarpeiden kuvaaminen sisältö- ja metatietomäärittelyä varten sekä rakenteistettujen että rakenteistamattomien asiakasasiakirjojen osalta

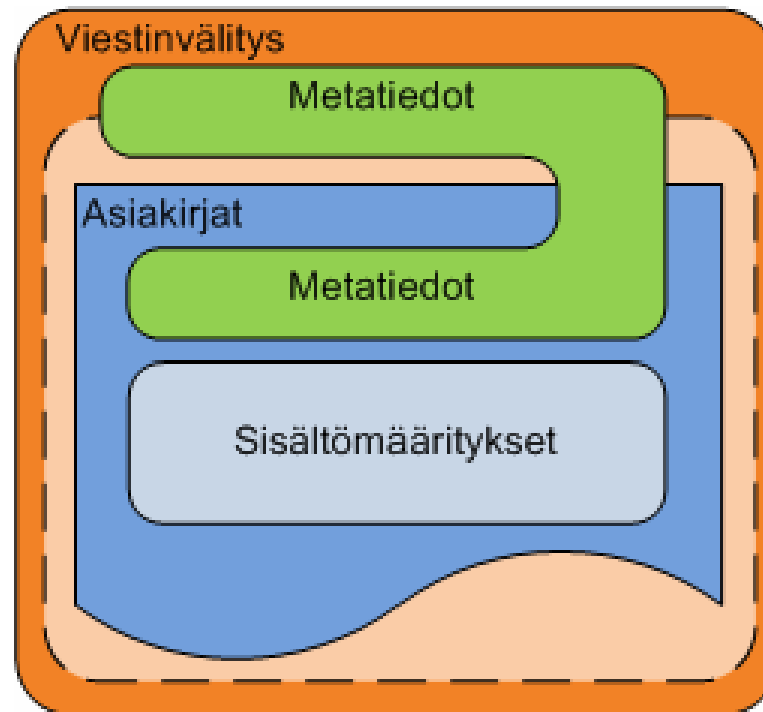
Teknisen määrittelyn osaprosessi

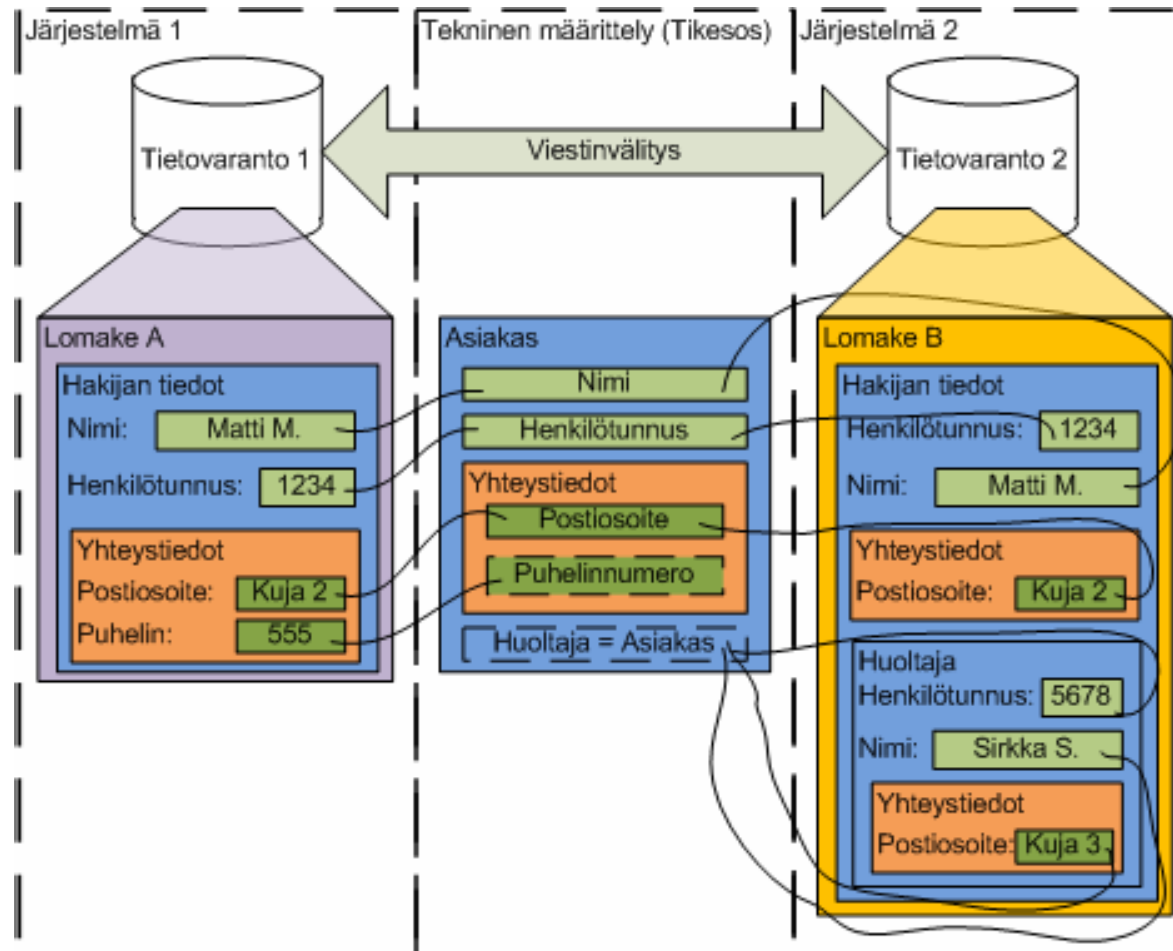
Teknisen määrittelyn osa-alueet

Teknisen määrittelyn vaikutusalueet

Määrittysten rooli alkuvaiheessa

Keskeisiä toimenpiteitä (*)

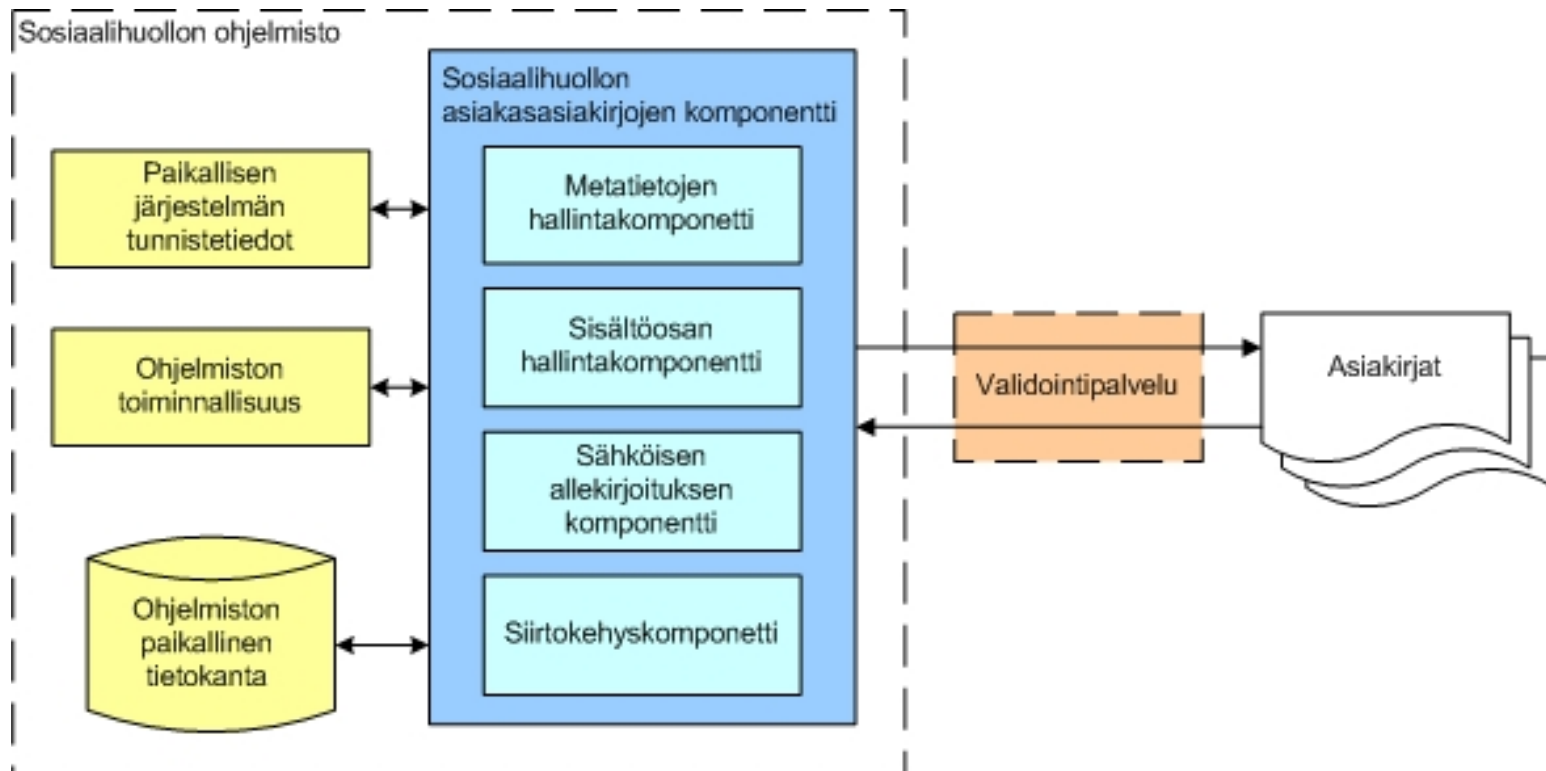
- (sisällöllisten) asiakirjamäärittelysten pohjalta tapahtuva tekninen määrittely lähtien pisimmälle edistyneistä ydintiedoista, palvelukohtaisista tiedoista ja asiakirjatyypin määrittelyistä
- teknisten metatietomäärittelyjen käynnistäminen sisällöllisten vaatimusten, jo tehtyjen metatietokartoitusten ja arkistointiin ja tiedonsiirtoon tehtävien linjausten pohjalta
- viestinvälitysmäärittelyjen käynnistäminen arkistointiin ja tiedonsiirtoon tehtävien linjausten pohjalta
- teknisiä määrittelyjä ohjaavan modulaarisen XML Schema-soveltamistavan tarkentaminen, mukaan lukien tietotyyppien, tunnisteiden, koodistoviittausten ja pienemmistä tietojoukoista koostettavien asiakirjamuotojen määrittely
- sisällöllisten asiakirjamäärittelysten ohjaus tarkkuustasolle, joka palvelee myös teknisten määrittelyjen suoraviivaista ja yksiselitteistä tuottamista ja toteuttamista, mukaan lukien pakollisten tietojen ja käytettävien tietotyyppien valinta

Pilotointiprosessin kuvaus

Esimerkki asiakastietojärjestelmiin kehitettävissä olevasta yhteisestä komponentista

Toteutusprosessin kuvaus

Johtopäätöksiä

- Sosiaalihuollon asiakasasiakirjojen sisältömääritykset ovat standardoinnin lähtökohta.
- Tietosisältöjen yhtenäistäminen vaikuttaa myös osaltaan toimintaprosesseihin.
- Asiakasasiakirjojen standardoinnilla voidaan osaltaan vaikuttaa sosiaalialan tietoteknologian kehitysnäkymiin.

Kysymyksiä?

KUOPION YLIOPISTO

Terveys, ympäristö, hyvinvointi

Kiitos.
www.tikesos.fi

KUOPION YLIOPISTO

Terveys, ympäristö, hyvinvointi